

Protocol en meldcode kindermishandeling - Protocol - MOC 't Kabouterhuis

Documenteigenaar: manager zorgprocessen

Inleiding

MOC 't Kabouterhuis hanteert het [beleid Veilig Opgroeien](#). Dit beleid zorgt ervoor dat vanaf het begin van de hulpverlening veiligheid onderwerp van gesprek is met ouders en onderdeel is van de behandeling die geboden wordt. Hierdoor worden vanaf de start doelen geformuleerd m.b.t. veiligheid, indien nodig.

Het 'Protocol en meldcode kindermishandeling' is onderdeel van het beleid Veilig Opgroeien en wordt ingezet als veiligheidsdoelen niet zo eenduidig te formuleren zijn maar er wel vermoedens of signalen zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling, inclusief seksueel misbruik. Het protocol helpt dan om stapsgewijs te signaleren, te consulteren, ouders te informeren, te evalueren en te beslissen over vervolgstappen. Per stap is geformuleerd welke handelingen nodig zijn en wie daarin welke verantwoordelijkheid heeft. De stappen kunnen door elkaar en gelijktijdig doorlopen worden. Soms is het nodig om na het gesprek met ouders bijvoorbeeld opnieuw collega's te consulteren. Belangrijk is wel dat uiteindelijk alle stappen doorlopen zijn om te komen tot een heldere eindconclusie.

Het protocol fungeert als werkdocument en is afgeleid van het stappenplan in de [meldcode](#)¹. De [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#) verplicht professionals de meldcode² te gebruiken bij vermoedens van geweld (in welke vorm dan ook) in huiselijke kring. Veilig Thuis heeft een handzame app van de meldcode ontwikkeld, deze is gratis te downloaden³ op een smartphone. Meer informatie vind je hier: [App Meldcode](#).

Doelgroep/toepassingsgebied

Het 'Protocol en meldcode kindermishandeling' is bestemd voor de beroepskrachten van MOC 't Kabouterhuis, die hulpverleners aan kinderen en hun gezinnen.

Verslaglegging

Verslaglegging⁴ in Care4 is in alle fasen van het protocol noodzakelijk. De hoofdbehandelaar is eindverantwoordelijk voor de verslaglegging. Verslaglegging betreft:

- Letterlijke rapportage van de signalen van kindermishandeling, inclusief seksueel misbruik
- Besluiten en afspraken
- Chronologie en tijdsduur
- Verantwoordelijkheden en taken
- Een incidentmelding in VIM (Systeem Veilig Incident Melden) bij gebruik van het protocol

In het eindverslag wordt melding gemaakt van het feit dat het protocol in werking is geweest, en wat de eindconclusie was.

Acute signalen

Indien er sprake is van acute/ zeer ernstige signalen van onveiligheid van een kind wordt direct overgegaan tot actie, zie hiervoor Stap 5.

Stap 1 – Signaleren - In kaart brengen van de signalen

Termijn stap 1 + 2: maximaal 3 weken

Kinderen die mishandeld worden kunnen veel verschillende signalen laten zien. Verreweg de meeste van deze signalen kunnen ook een andere oorzaak hebben. Het is van belang alert te zijn wanneer een kind veel en/of frequent signalen geeft of uitspraken doet, bij plotselinge of onverklaarbare veranderingen bij het kind, en bij duidelijke lichamelijke signalen.

Elke hulpverlener van MOC 't Kabouterhuis moet alert zijn op signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling. De signalen worden met ouders besproken en in Care4 geregistreerd.

¹ Basismodel huiselijk geweld en kindermishandeling (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2013)

² De verplichting betreft het gebruik van de meldcode. Er is geen sprake van een meldplicht.

³ Naam app: meldcode

⁴ Alle verslaglegging is onderdeel van het dossier en dus voor ouders toegankelijk, zie voor meer informatie: [Privacyreglement](#) en [dossierreglement](#)

Het vaststellen of een kind wel of niet mishandeld wordt, de waarheidsvinding, valt echter buiten de competentie van MOC 't Kabouterhuis. Hiervoor is samenwerking noodzakelijk met gecertificeerde instellingen zoals [Veilig Thuis](#), de [Raad voor de kindbescherming](#), [Jeugdbescherming Regio Amsterdam \(JBRA\)](#), en soms de Jeugd- en Zedenpolitie.

De beroepskracht heeft de taak om bij signalen van onveiligheid, de casus direct te bespreken met de hoofdbehandelaar. De RMI wordt geïnformeerd over het openen van het protocol. Zodra er sprake is van signalen van onveiligheid vallen alle te volgen stappen onder directe verantwoordelijkheid van de hoofdbehandelaar. Dit houdt in dat de hoofdbehandelaar in deze gevallen altijd trajectcoördinator wordt. Dit betekent in de praktijk:

- De hoofdbehandelaar onderhoudt de contacten met ouders, andere (intern en externe) hulpverleners e.d. als het gaat om veiligheid.
- De gezinsbegeleider blijft verantwoordelijk voor de praktische afspraken in de behandeling aan de cliënt.

Samen hebben de beroepskracht en de hoofdbehandelaar de taak vage signalen te concretiseren tot helder is of er wel of geen vermoeden van kindermishandeling is. Dit gebeurt in stap 1 op basis van:

- het invullen van de signaleringsformulier
- beschikbare diagnostiek
- het combineren van zorgen die vaak op verschillende gebieden aanwezig zijn
- beschikbare observatie:

Het formuleren van een vermoeden van kindermishandeling gebeurt zo objectief, feitelijk en beschrijvend mogelijk.

Stap 2 – Consulteren - Collegiale consultatie en raadplegen van Veilig Thuis

Termijn stap 1 + 2: maximaal 3 weken

Om de signalen te completeren en te toetsen is er altijd sprake van intern overleg door de beroepskracht en de hoofdbehandelaar, voorbeelden zijn:

- Collegiaal overleg bijvoorbeeld met gezinsbegeleider, orthopedagogisch medewerker (OPM), psycholoog, kinderpsychiater, behandelteam.
- De kinderarts wordt altijd geconsulteerd.
- Consult bij de inhoudelijk aandachtsfunctionaris kindermishandeling.
- De kinderarts of kinderpsychiater overlegt met de huisarts van de cliënt. De keuze voor kinderarts of kinderpsychiater hangt samen met de aard van de signalen van de kindermishandeling en wie al betrokken is bij het gezin.
- Inwinnen extern advies bij [Veilig Thuis/ 08002000](#) door de hoofdbehandelaar. Dit is een consultvraag zonder dat deze herleidbaar is naar de cliënt. De adviesvrager wordt wel geregistreerd. De adviezen van Veilig Thuis worden besproken in het behandelteam.
- Indien er reden is tot zorg c.q. vermoeden van seksueel misbruik, dan overlegt de hoofdbehandelaar met Veilig Thuis of bespreekt de casus in het Twee- en Meer sporen Team.

JBRA, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming kunnen, om een goede inschatting te kunnen doen van de veiligheid in de thuissituatie, informatie opvragen over de ouders bij GGZ-volwassenenzorg. MOC 't Kabouterhuis kan dat zelf niet rechtstreeks.

Stap 3 – Informeren - In gesprek gaan met de cliënt

Termijn stap 3: maximaal 1 week

Het bespreken van de veiligheid van cliënten is vanaf de start van de hulpverlening bij MOC 't Kabouterhuis onderwerp van gesprek. Dit is onderdeel van het [beleid Veilig Opgroeien](#).

Vermoedens van kindermishandeling worden ook vanaf het begin gedeeld met de ouders, tenzij dit direct gevaar oplevert voor het kind of de medewerker.

Indien het zeer waarschijnlijk is dat, door het bespreken van de vermoedens van kindermishandeling met de ouders, de veiligheid van het kind gevaar loopt, kan er beargumenteerd (in ieder geval in overleg met de RMI en Veilig Thuis) voor gekozen worden eerst beschermende maatregelen⁵ voor het kind te treffen voordat er met de ouders in gesprek wordt gegaan.

⁵ Bijvoorbeeld kind voor kortere of langere tijd elders onderbrengen

Ook de veiligheid van de medewerker is van belang in de afweging of en hoe in gesprek gegaan wordt met de ouders. Voorbeelden zijn: het gesprek wordt gevoerd met 2 medewerkers, het gesprek wordt gevoerd met een leidinggevende erbij, het gesprek wordt gevoerd in een specifiek gekozen 'veilige' ruimte ([protocol omgaan met lastig gedrag](#)).

Ook al is niet duidelijk wie degene is die het kind mishandelt, de ouders zijn degenen die verantwoordelijk zijn voor hun kind, en diens veiligheid en welbevinden. Zij horen in principe van het begin af aan op de hoogte te zijn van de zorg die er bestaat. Het ontbreken van deze veiligheid, de achterliggende oorzaken hiervan en de daaruit voortvloeiende zorg over het kind vormen de basis voor een gesprek vanuit een duidelijke, respectvolle en niet-veroordelende attitude van de beroepskracht.

- De hoofdbehandelaar gaat, na bespreking van de signalen in de cliëntbespreking, in gesprek met ouders en vertelt hen dat de stappen in het protocol gevolgd zullen worden. In het gesprek met de cliënt:
 - o wordt het doel van het gesprek uitgelegd,
 - o worden de signalen (de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan) besproken,
 - o wordt de cliënt uitnodigt om daarop te reageren,
 - o wordt na de reactie van de cliënt, zo nodig een interpretatie gegeven van wat de hoofdbehandelaar heeft gezien en gehoord.
- Ouders ontvangen van de hoofdbehandelaar de brief over het beleid veilig opgroeien (ook al uitgedeeld bij de intake) en informatie de inzet van het protocol: [Informatie voor ouders bij het inzetten van het protocol kindermishandeling](#).

Van dit gesprek wordt een verslag (format in Care4: gespreksverslag kindermishandeling) gemaakt, hierin staat:

- Wat er besproken is
- Wat de reactie van ouders is
- Welke vervolgstappen, zoals nader onderzoek en overleg met externen, worden gezet en binnen welke termijnen

Stap 4 – Evalueren - Wegen van het (vermoeden van) geweld of kindermishandeling **Termijn stap 4: maximaal 3 weken**

De geformuleerde vervolgstappen worden uitgevoerd.

Samen hebben de beroepskracht en de hoofdbehandelaar de taak om op basis van nader onderzoek te komen tot een weging van (het vermoeden van) geweld of kindermishandeling. Dit gebeurt op basis van:

- beschrijvende diagnostiek
- eventuele afspraken over extra observatie:
 - o observatie gedrag kind(eren) op de groep door OPM
 - o eventueel (spel)observatie door de hoofdbehandelaar
- gesprekken met ouders over de signalen en mogelijke verklaring van gedrag vanuit de thuissituatie door de gezinsbegeleider (en eventueel samen met de hoofdbehandelaar)

Het formuleren van een vermoeden van kindermishandeling gebeurt zo objectief, feitelijk en beschrijvend mogelijk.

Indien nodig (bijvoorbeeld bij acute signalen) kan de kinderarts top-teen-onderzoek bij de cliënt doen (in het bijzijn van ouders/ verzorgers en de gezinsbegeleider) naar de lichamelijke toestand, het welbevinden, en/of het psychoseksuele ontwikkelingsniveau van de cliënt waarbij vermoedens van kindermishandeling zijn. De resultaten van onderzoek hebben niet de pretentie uitspraken te doen of de cliënt mishandeld wordt, en zo ja door wie.

Zo nodig kan MOC 't Kabouterhuis het kind met toestemming van de ouders doorverwijzen voor verder onderzoek⁶. Als de ouders hiervoor geen toestemming geven, wordt een melding gedaan bij het Ouder- en Kindteam/ Jeugdteam, Samen Doen, JBRA of Veilig Thuis.

⁶ Bijvoorbeeld forensisch onderzoek door dichtstbijzijnde academisch ziekenhuis met forensische expertise

De signalen en de uitkomsten van de vervolgstappen van kindermishandeling worden besproken en gewogen door de beroepskracht en de hoofdbehandelaar met het behandelteam (CB/ cliëntbespreking). Hierin wordt besproken of er voldoende informatie is of dat verder onderzoek/ observatie nodig is.

Het geformuleerde en gewogen vermoeden wordt **indien nodig** door de hoofdbehandelaar besproken met de ouder- en kindadviseur/ gezinsmanager of (gezins)voogd. Dit zal per situatie afgewogen worden en kan bijvoorbeeld samenhangen met het afstemmen wie de melding gaat doen. Ook zal dan besproken moeten worden wie in deze fase waarvoor verantwoordelijk is. Eventueel kunnen zij al bij de bespreking in het behandelteam uitgenodigd worden. Dit zal per situatie bekeken worden.

Op basis van de conclusie uit de bespreking in het behandelteam wordt een besluit genomen over vervolgstappen. Zie stap 5.

Stap 5 – Beslissen - Hulp organiseren of melden?

Termijn stap 5: maximaal 2 weken

De hoofdbehandelaar gaat in gesprek met de ouders over welke signalen waargenomen zijn en welke conclusies daaruit werden getrokken. Afhankelijk van de conclusie en de reactie van ouders zijn er 3 mogelijkheden voor vervolgstappen:

1. Er is sprake van een acute situatie, er is direct actie nodig.

- Als de ouders de problemen onderkennen en meewerken is directe inzet van hulpverlening en betrokkenheid van het lokale wijkteam of JBRA noodzakelijk.
- Als de ouders de problemen niet onderkennen dan wordt direct, ook als de ouders geen toestemming geven, een melding gedaan bij Veilig Thuis: [digitaal meldformulier](#) (persoonsgegevens van de melder worden hierbij geregistreerd door Veilig Thuis). Indien met Veilig Thuis geen overeenstemming wordt bereikt over het doen van een melding schaaft de hoofdbehandelaar op naar managementniveau.
- Indien er sprake is van acute/ ernstige signalen van kindermishandeling, inclusief seksueel misbruik wordt aangifte bij de (zeden)politie overwogen door de hoofdbehandelaar, kinderarts en de aandachtsfunctionaris kindermishandeling. Hiervoor wordt altijd advies van Veilig Thuis gevraagd. Ook wordt hierover altijd vooraf overleg gepleegd met de directeur-bestuurder. Bij aangifte is de directeur-bestuurder verantwoordelijk (zie [Protocol beoordeling en melding calamiteiten](#)).

Indien besloten wordt tot aangifte worden de volgende stappen gevolgd⁷:

- a. Gesprek door de kinderarts en de hoofdbehandelaar met ouders (eventueel kinderpsychiater of systeemtherapeut erbij).
- b. Tegelijkertijd vindt observatie van het kind plaats door de hoofdbehandelaar (indien een onderzoek bedreigend is voor het kind dan is een ouder/verzorger aanwezig bij het onderzoek).
- c. Lichamelijk onderzoek van het kind door de kinderarts in aanwezigheid van de ouders.
- d. De kinderarts, gezinsbegeleider en de hoofdbehandelaar overleggen met elkaar na de afspraak met ouders en formuleren gezamenlijke conclusie.
- e. De hoofdbehandelaar rapporteert de conclusie in Care4.

2. Er zijn genoeg aanwijzingen en ouders werken niet mee: melden bij Veilig Thuis

- De hoofdbehandelaar doet, ook zonder toestemming van ouders, een melding bij Veilig Thuis door middel van het invullen van het [digitaal meldformulier](#). Hierbij worden zowel de gegevens van de cliënt als de gegevens van de medewerkers in de melding vastgelegd. Ouders krijgen een concept van de melding en hun opmerkingen worden toegevoegd alvorens de melding wordt opgestuurd.
- De hoofdbehandelaar informeert ouders, RMI, ouder- en kindadviseur/ gezinsvoogd of voogd, kinderarts en relevante anderen over de melding.

⁷ Onderzoek op basis van het 'Amsterdamse zedenzaak'-model

NB: Een melding is geen garantie dat Veilig Thuis de zorg overneemt. Indien er onenigheid bestaat over de melding tussen MOC 't Kabouterhuis en de ouder- en kindadviseur/ gezinsvoogd of voogd schaaft de hoofdbehandelaar op naar managementniveau.

- De kinderarts informeert de huisarts over de melding.
- De hoofdbehandelaar legt de afwegingen en conclusie vast in het dossier. In het eindverslag wordt melding gemaakt dat het protocol in werking is geweest en wat de eindconclusie was.
- De hoofdbehandelaar maakt een registratie in Matchpoint.
- Bij overdracht van een zaak aan Veilig Thuis stelt MOC 't Kabouterhuis alle gegevens ter beschikking die in het kader van het protocol zijn vastgelegd en die relevant zijn voor de overdracht.

3. Er zijn genoeg aanwijzingen en ouders werken mee maar vermoeden KM blijft bestaan: Inzet hulpverlening

- De hoofdbehandelaar overlegt met Veilig Thuis; is melding nodig, kan melding gedaan worden of is nader onderzoek nodig?
- De hoofdbehandelaar informeert ouders, RMI, ouder- en kindadviseur/ gezinsvoogd of voogd, kinderarts en relevante anderen over voorstel voor hulpverlening.
- Indien er reden is tot zorg c.q. er vermoedens zijn van kindermishandeling, waaronder seksueel misbruik, en de ouders werken mee, dan beslissen zij of er wel of geen aangifte wordt gedaan.
- De hoofdbehandelaar neemt in het behandelplan een beschrijving op van de te volgen werkwijze en de gemaakt afspraken m.b.t. de inzet van de hulpverlening om de veiligheid te vergroten en de kindermishandeling te stoppen. In het geval van een ambulante traject zorgt de ambulante werker voor deze aanpassingen in het behandelplan, onder verantwoordelijkheid van de hoofdbehandelaar.
- De hoofdbehandelaar maakt een registratie in Matchpoint.
- De hoofdbehandelaar legt de afwegingen en conclusie vast in het dossier. In het eindverslag wordt melding gemaakt dat het protocol in werking is geweest en wat de eindconclusie was.

In elke fase van de hulpverlening moet aandacht besteed worden aan de veiligheid van het kind. MOC 't Kabouterhuis bespreekt met de ouders wat er nodig is om het kind te beschermen. De effecten van de hulp worden gevolgd. Indien de signalen van kindermishandeling blijven bestaan, kan in elke fase van de hulpverlening worden overwogen alsnog een melding te doen.

4. Geen vermoeden KM/ onvoldoende onderbouwing: Besluit tot afsluiting van het protocol

- De beroepskracht en de hoofdbehandelaar concretiseren wat niet duidelijk is geworden of waarom er geen vermoeden meer bestaat.
- De hoofdbehandelaar informeert RMI, ouder- en kindadviseur/ gezinsvoogd of voogd, de kinderarts en relevante anderen (de aandachtsfunctionaris kindermishandeling) over afsluiting van het protocol.
- De kinderarts informeert de huisarts.
- De hoofdbehandelaar legt de afwegingen en de eindconclusie vast in het dossier.
- In het eindverslag wordt melding gemaakt dat het protocol in werking is geweest en wat de eindconclusie was.